Załącznik nr 1
do umowy nr….....……
z dnia ….....

PROGRAM PRIORYTETOWY

Tytuł programu:

Poprawa efektywności energetycznej

Część 4) Ryś – termomodernizacja budynków jednorodzinnych

ZAKRES OGÓLNY

1. Cel programu

Zmniejszenie emisji CO_2 oraz pyłów w wyniku poprawy efektywności wykorzystania energii w istniejących jednorodzinnych budynkach mieszkalnych.

2. Wskaźniki osiągnięcia celu

Stopień realizacji celu programu mierzony jest za pomocą wskaźników osiągnięcia celu:

1. zmniejszenie zużycia energii końcowej:
 - planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 300 000 GJ/rok;
2. zmniejszenie emisji CO_2:
 - planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 25 000 Mg/rok;
3. ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM10):
 - planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 50 Mg/rok;
4. ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra (PM2,5):
 - planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 45 Mg/rok.

3. Budżet

Budżet na realizację celu programu wynosi **do 400 mln zł**, w tym:

1. dla bezzwrotnych form dofinansowania do 120 mln zł,
2. dla zwrotnych form dofinansowania do 280 mln zł.

ZAKRES SZCZEGÓŁOWY

Część 4b) Ryś – termomodernizacja budynków jednorodzinnych poprzez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

4. Okres wdrażania

Program realizowany będzie w latach 2015 - 2023, przy czym:

1. zobowiązania (rozumiane jako podpisywanie umów) podejmowane będą do 2020 r.,
2. środki wydatkowane będą do 2023 r.

5. Terminy i sposób składania wniosków

1. Nabór wniosków dla WFOŚiGW prowadzony jest w trybie ciągłym.
2. Terminy, sposób składania wniosków przez WFOŚiGW i ich rozpatrywania określone zostaną w ogłoszeniu o naborze, które zamieszczone będzie na stronie www.nfosigw.gov.pl.
3. Nabór wniosków dla beneficjentów końcowych prowadzony jest w trybie ciągłym przez WFOŚiGW. Ogłoszenie o rozpoczęciu naboru WFOŚiGW zamieszcza na swojej stronie internetowej.

6. Koszty kwalifikowane

1. Okres kwalifikowalności kosztów: od 01.01.2015 do 30.11.2023 r., w którym to okresie poniesione koszty mogą być uznane za kwalifikowane.
2. Koszty kwalifikowane - zgodnie z „Wytycznymi w zakresie kosztów kwalifikowanych", z zastrzeżeniem, że kwalifikowalny jest jedynie niżej wymieniony zakres:
   a) koszty kwalifikowane wykonania usług, do wysokości określonej przez maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany:

Tabela 1. Koszty kwalifikowane wykonania usług

Element	Jednostka	Maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany na jeden budynek
Ocena przed i po realizacji przedsięwzięcia [1)]		
Ocena 1. Ocena energetyczna budynku przed realizacją przedsięwzięcia.	szt.	500 zł
Ocena 2. Ocena energetyczna budynku po realizacji przedsięwzięcia.	szt.	500 zł
Dokumentacja projektowa [2)]		
Projekt 1. Dokumentacja projektowa związana z docieplenieniem dachu/stropodachu	szt.	1 000 zł
Projekt 2. Dokumentacja projektowa wentylacji nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła	szt.	1 000 zł
Projekt 3. Dokumentacja projektowa modernizacji instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej z analizą doradczo-projektową wymiany źródła ciepła i możliwości zastosowania OZE	szt.	1 000 zł

[1] ocena energetyczna przed i po realizacji przedsięwzięcia jest warunkiem uzyskania dofinansowania i stanowi koszt kwalifikowany w przypadku realizowania zadań wymienionych w pkt. b, wynikających z przeprowadzonej oceny energetycznej; ocena zostanie przeprowadzona zgodnie z załącznikiem „Wymagania techniczne”

[2] stanowi koszt kwalifikowany pod warunkiem wykonania prac będących przedmiotem projektu i opisanych w pkt b.

b) koszty kwalifikowane zakupu oraz montażu materiałów i urządzeń niezbędnych do wykonania prac, do wysokości określonej przez maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany:

Tabela 2. Koszty kwalifikowane zakupu i montażu materiałów i urządzeń

Element	Jednostka	Maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany
Grupa I. Prace termoizolacyjne[1]		
Element 1. Ocieplenie ścian zewnętrznych	m^2 przegrody[2]	150 zł
Element 2. Ocieplenie dachu / stropodachu nad ogrzewanymi pomieszczeniami		150 zł
		300 zł[3]
Element 3. Ocieplenie podłogi na gruncie / stropu nad nieogrzewaną piwnicą		150 zł
Element 4. Wymiana okien, drzwi zewnętrznych, bramy garażowej	m^2 powierzchni stolarki[2]	600 zł
Grupa II. Instalacje wewnętrzne		
Element 5. Instalacja wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła	zestaw	20 000 zł
Element 6. Instalacja wewnętrzna ogrzewania i ciepłej wody użytkowej	zestaw	10 000 zł
Grupa III. Wymiana źródła ciepła[4], zastosowanie odnawialnych źródeł energii cieplnej		
Element 7. Instalacja kotła kondensacyjnego	zestaw	10 000 zł
Element 8. Instalacja węzła cieplnego		10 000 zł
Element 9. Instalacja kotła na biomasę		15 000 zł
Element 10. Instalacja pompy ciepła typu solanka/woda, woda/woda lub bezpośrednie odparowanie w gruncie/woda		55 000 zł
Element 11. Instalacja pompy ciepła typu powietrze/woda		30 000 zł
Element 12. Instalacja kolektorów słonecznych		5 000 zł

[1] maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany zawiera także koszt usunięcia i utylizacji starego ocieplenia, azbestu i demontażu zastępowanych okien/drzwi;

[2] liczone są zgodnie z załącznikiem „Wymagania techniczne”

[3] jeżeli zakres prac obejmuje dodatkowo wymianę konstrukcji dachu, pokrycia dachowego, co bezpośrednio wynika z wprowadzenia dodatkowych warstw izolacyjnych

[4] maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany zawiera także koszt demontażu zastępowanego źródła ciepła;

3. Koszty przekraczające limity określone w pkt 2 stanowią koszt niekwalifikowany.

4. Szczegółowe wymagania dla usług, materiałów i urządzeń stanowiących koszty kwalifikowane zostaną określone w załączniku „Wymagania techniczne”.

5. Podatek od towarów i usług (VAT) jest kosztem kwalifikowanym tylko wówczas, gdy jest on faktycznie i ostatecznie ponoszony przez beneficjenta końcowego, a beneficjent końcowy nie ma prawnej możliwości odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego w jakiejkolwiek części, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług.

7. Szczegółowe zasady udzielania dofinansowania

Poniższe szczegółowe zasady stosuje się łącznie z „*Zasadami udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW*".

7.1 Formy dofinansowania

1) środki udostępnione WFOŚiGW z przeznaczeniem na udzielanie pożyczek;
2) środki udostępnione WFOŚiGW z przeznaczeniem na udzielanie dotacji.

7.2 Intensywność dofinansowania

Dofinansowanie w formie pożyczki wraz z dotacją łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych, zgodnie z Tabelą 3.

Tabela 3. Intensywność dofinansowania

Koszty kwalifikowane	Kredyt (% łącznego dofinansowania)	Dotacja (% łącznego dofinansowania)
I. Dokumentacja - koszt usług wymienionych w Tabeli 1 (ust. 6 pkt 2 lit. a)		
Ocena przed i po realizacji przedsięwzięcia (Ocena 1, Ocena 2) oraz dokumentacja projektowa (Projekt 1, Projekt 2, Projekt 3)	0%	100%
II. Inwestycja - koszt zakupu i montażu materiałów i urządzeń wymienionych w Tabeli 2 (ust. 6 pkt 2 lit. b)		
Grupa I. Prace termoizolacyjne		
Ocieplenie podłogi (Element 3), Wymiana okien (Element 4) - o ile nie są wykonywane łącznie z innymi elementami Grupy I	100%	0%
Przedsięwzięcia zawierające co najmniej Ocieplenie ścian (Element 1) albo Ocieplenie dachu (Element 2) połączone z innymi elementami z Grupy I (podłogi – Element 3 lub wymiana okien – Element 4), o ile konieczność ich modernizacji wynika z oceny energetycznej budynku (Ocena 1)	80%	20%
Przedsięwzięcia zawierające co najmniej łącznie Ocieplenie ścian (Element 1) i Ocieplenie dachu (Element 2) połączone z innymi elementami z Grupy I (podłogi – Element 3 lub wymiana okien – Element 4), o ile konieczność ich modernizacji wynika z oceny energetycznej budynku (Ocena 1)	60%	40%
Grupa II. Instalacje wewnętrzne		
Instalacja wentylacji mechanicznej (Element 5), Instalacja wewnętrzna (Element 6)	80%	20%

Grupa III. Wymiana źródła ciepła, zastosowanie odnawialnych źródeł energii cieplnej		
Kocioł kondensacyjny (Element 7), Węzeł cieplny (Element 8)	100%	0%
Kocioł na biomasę (Element 9), Pompa ciepła (Element 10, Element 11), Kolektory słoneczne (Element 12)	80% (od 2017 r.: 85%)	20% (od 2017 r.: 15%)

7.2 Warunki dofinansowania

1) warunki udostępniania środków przez NFOŚiGW poszczególnym WFOŚiGW z przeznaczeniem na udzielanie pożyczek i dotacji:
   a) wnioskowana przez WFOŚiGW kwota środków z przeznaczeniem na udzielanie kredytów i dotacji nie może być niższa od 5 mln zł i wyższa od 40 mln zł;
   b) udostępnienie środków z przeznaczeniem na udzielanie kredytów i dotacji dla WFOŚiGW nastąpi na podstawie umowy zawartej z NFOŚiGW;
   c) środki będą przekazywane na wniosek WFOŚiGW, w terminach i na warunkach określonych w zawartej umowie;
   d) WFOŚiGW zwraca udostępnione przez NFOŚiGW na pożyczki środki, na bieżąco, w miarę spłat kapitału i odsetek pożyczki dokonywanych przez beneficjentów końcowych; szczegółowe warunki zwrotu zostaną określone w zawartej umowie;
   e) zwrotowi do NFOŚiGW podlegają również niewykorzystane lub nieprawidłowo wykorzystane środki udostępnione WFOŚiGW oraz pożytki od środków udostępnionych WFOŚiGW; przez pożytki rozumie się również kwotę odsetek uzyskaną przez WFOŚiGW od beneficjentów końcowych z tytułu oprocentowania pożyczek w wysokości 1% kwoty pożyczek;
   f) udostępnienie środków z przeznaczeniem na udzielanie dotacji jest nieodpłatne i bezzwrotne;
   g) udzielając pożyczki wraz z dotacją ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, WFOŚiGW działa we własnym imieniu na rzecz NFOŚiGW;
   h) forma zabezpieczenia prawidłowego wykorzystania i zwrotu udostępnionych przez NFOŚiGW środków przeznaczonych na udzielania pożyczek i innych należności wynikających z umowy: weksel własny WFOŚiGW „in blanco” z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową;
   i) kontrolę prawidłowości realizacji przedsięwzięcia i wykorzystania środków z udzielonej pożyczki wraz dotacją, w ramach swoich działań przeprowadza WFOŚiGW;
   j) udzielając dofinansowania w ramach programu, WFOŚiGW weryfikuje, czy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną dla beneficjenta końcowego, a jeśli tak, WFOŚiGW zobowiązany jest do zapewnienia jego zgodności z przepisami dotyczącymi pomocy de minimis w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013 r., str. 1) lub rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013 r., str. 9); w takiej sytuacji, WFOŚiGW wypełnia także inne obowiązki podmiotu udzielającego pomocy de minimis;

2) warunki udzielania dofinansowania przez WFOŚiGW beneficjentom końcowym:

a) oprocentowanie stałe pożyczki wynosi nie więcej niż 4% rocznie w pierwszym roku finansowania i nie więcej niż 2,5% rocznie w każdym kolejnym rozpoczętym okresie rocznym finansowania;

b) okres finansowania: pożyczka może być udzielona na okres nie dłuższy niż 15 lat; okres finansowania jest liczony od daty pierwszej planowanej wypłaty transzy pożyczki, do daty planowanej spłaty ostatniej raty kapitałowej;

c) okres karencji: przy udzielaniu pożyczki może być stosowana karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty ostatniej transzy pożyczki, do daty spłaty pierwszej raty kapitałowej, lecz nie dłuższa niż 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji przedsięwzięcia;

d) pożyczka nie podlega umorzeniu;

e) maksymalny okres realizacji przedsięwzięcia wynosi 36 miesięcy od daty zawarcia umowy pożyczki wraz z dotacją;

f) dofinansowaniu nie podlegają przedsięwzięcia zakończone przed dniem złożenia wniosku o pożyczkę wraz z dotacją;

g) beneficjent końcowy zobowiązany jest do ponoszenia należności publicznoprawnych związanych z dofinansowaniem przedsięwzięcia, w szczególności uiszczania należnego podatku dochodowego.

7.3 Beneficjenci

Beneficjentem programu są wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Beneficjentem końcowym programu są:

1) osoby fizyczne,

2) jednostki samorządu terytorialnego,

3) organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, a także kościoły i inne związki wyznaniowe wpisane do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych oraz kościelne osoby prawne,

posiadające prawo własności (w tym: współwłasność, spółdzielcze własnościowe prawo) do jednorodzinnego budynku mieszkalnego dopuszczonego do użytkowania.

W przypadku gdy jednorodzinny budynek mieszkalny jest we współwłasności kilku osób lub podmiotów, dofinansowanie przysługuje tylko jednemu współwłaścicielowi, pod warunkiem wyrażenia zgody przez pozostałych współwłaścicieli tego budynku.

Przez jednorodzinny budynek mieszkalny należy rozumieć budynek wolno stojący albo budynek w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej, stanowiący konstrukcyjnie samodzielną całość, przeznaczony i wykorzystywany na cele mieszkaniowe co najmniej w połowie powierzchni całkowitej.

7.5 Rodzaje przedsięwzięć

Przedsięwzięcia polegające na wykonaniu następujących prac remontowych w dopuszczonym do użytkowania jednorodzinnym budynku mieszkalnym, spełniających wymagane standardy techniczne. Wykonanie elementów z Grupy II lub III uwarunkowane jest zrealizowaniem prac z Grupy I lub spełnieniem dodatkowych warunków, o których mowa w Tabeli 4.

Tabela 4. Rodzaje przedsięwzięć

Nazwa elementu	*Wymagany standard techniczny dla dofinansowywanych przedsięwzięć* [1]	*Dodatkowe warunki*
Grupa I. Prace termoizolacyjne		
Element 1. Ocieplenie ścian zewnętrznych	$U \leq 0.20$ [W/(m^2 • K)]	nie dotyczy
Element 2. Ocieplenie dachu / stropodachu nad ogrzewanymi pomieszczeniami	$U \leq 0.15$ [W/(m^2 • K)]	Jeżeli zakres prac obejmuje dodatkowo wymianę konstrukcji dachu, pokrycia dachowego, co bezpośrednio wynika z wprowadzenia dodatkowych warstw izolacyjnych, należy wykonać dokumentację projektową, o której mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a poz. Projekt 1.
Element 3. Ocieplenie podłogi na gruncie / stropu nad nieogrzewaną piwnicą	$U \leq 0.30$ [W/(m^2 • K)] (dopuszcza się zmniejszenie wymagań w przypadku braku możliwości technicznych)	nie dotyczy
Element 4. Wymiana okien, drzwi zewnętrznych, bramy garażowej	• okna: $U \leq 0{,}90$ [W/(m^2 • K)] • drzwi zewnętrzne i/lub drzwi garażowe: $U \leq 1{,}3$ [W/(m^2 • K)]	nie dotyczy
Grupa II. Instalacje wewnętrzne		
Element 5. Instalacja wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła	• sprawność odzysku ciepła: $\eta \geq 85\%$ • współczynnik nakładu energii elektrycznej: $\leq 0{,}50$ Wh/m^3	Należy osiągnąć wymagany standard techniczny dla co najmniej Elementu 1 (ściany) albo Elementu 2 (dach) i minimalne wymagania dla pozostałych elementów z tej grupy na poziomie: a) ściany zewnętrzne: $U \leq 0.30$ [W/(m^2 • K)]; b) dach / stropodach: $U \leq 0.30$ [W/(m^2 • K)]; c) strop nad nieogrzewaną piwnicą: $U \leq 0.60$ [W/(m^2 • K)];
Element 6. Instalacja wewnętrzna ogrzewania i ciepłej wody użytkowej	zgodnie z dokumentacją projektową, o której mowa w ust. 6	

		d) dowolne okna jednoramowe z zestawami dwuszybowymi. Jeżeli zakres prac obejmuje Element 5, należy wykonać dokumentację projektową, o której mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a poz. Projekt 2. Jeżeli zakres prac obejmuje Element 6, należy wykonać dokumentację projektową, o której mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a poz. Projekt 3.
Grupa III. Wymiana źródła ciepła, zastosowanie odnawialnych źródeł energii cieplnej [2]		
Element 7. Instalacja kotła kondensacyjnego	nominalna sprawność: $\eta \geq 102\%$	Należy osiągnąć wymagany standard techniczny dla co najmniej Elementu 1 (ściany) albo Elementu 2 (dach) i minimalne wymagania dla elementów z Grupy I i II na poziomie: a) ściany zewnętrzne: $U \leq 0.30$ [W/(m^2 • K)]; b) dach / stropodach: $U \leq 0.30$ [W/(m^2 • K)]; c) strop nad nieogrzewaną piwnicą: $U \leq 0.60$ [W/(m^2 • K)]; d) dowolne okna jednoramowe z zestawami dwuszybowymi. e) sprawna wentylacja grawitacyjna z nawiewnikami w oknach; f) izolacja odkrytych przewodów ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w pomieszczeniach nieogrzewanych i zawory termostatyczne wraz z głowicami (o ile dopuszczają to możliwości techniczne). Należy wykonać dokumentację projektową, o
Element 8. Instalacja węzła cieplnego	nominalna sprawność: $\eta \geq 98\%$	
Element 9. Instalacja kotła na biomasę	• kotły dedykowane do spalania biomasy • klasa 5, zgodnie z certyfikatem zgodności z normą PN-EN 303-5 • nominalna sprawność: $\eta \geq 85\%$	
Element 10. Instalacja pompy ciepła typu solanka/woda, woda/woda lub bezpośrednie odparowanie w gruncie/woda	zgodnie z dokumentacja projektową, o której mowa w ust. 6	
Element 11. Instalacja pompy ciepła typu powietrze/woda	zgodnie z dokumentacją projektową, o której mowa w ust. 6	
Element 12. Instalacja kolektorów słonecznych	zgodnie z dokumentacją projektową, o której mowa w ust. 6	

		której mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a poz. Projekt 3

[1] przez symbol U należy rozumieć współczynnik przenikania ciepła Uc(max) [W/(m^2*K)]

[2] w przypadku dostępności ciepła sieciowego nie dopuszcza się stosowania innego źródła ciepła wymienionego w Grupie III z wyjątkiem Elementu 8.

8. Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć

KRYTERIA DOSTĘPU

Kryteria oceny wniosków składanych przez WFOŚiGW.

Lp.	NAZWA KRYTERIUM	TAK	NIE
1.	Wniosek jest złożony w terminie określonym w programie priorytetowym		
2.	Wniosek jest złożony na obowiązującym formularzu i w wymaganej formie		
3.	Wniosek jest kompletny i prawidłowo podpisany, wypełniono wszystkie wymagane pola formularza wniosku		
4.	Wnioskodawca mieści się w katalogu beneficjentów, określonym w programie priorytetowym		
5.	W roku złożenia Wniosku oraz w ciągu ostatnich 3 lat przed jego złożeniem NFOŚiGW nie wypowiedział Wnioskodawcy umowy z przyczyn leżących po stronie Wnioskodawcy		
6.	Wnioskodawca wywiązuje się z zobowiązań publicznoprawnych na rzecz NFOŚiGW, właściwych organów, czy też podmiotów		
7.	Wnioskodawca wywiązuje się z zobowiązań cywilnoprawnych na rzecz NFOŚiGW		
8.	WFOŚiGW zadeklarował, że przy wyborze przedsięwzięć do dofinansowania uwzględni warunki określone w programie priorytetowym, w szczególności zapewni, że: • cel i rodzaj przedsięwzięć jest zgodny z programem priorytetowym; • forma, intensywność i warunki wnioskowanego dofinansowania są zgodne ze szczegółowymi zasadami udzielania dofinansowania, zawartymi w programie priorytetowym; • zostaną uwzględnione wskaźniki efektywności kosztowej rozumiane jako maksymalne jednostkowe koszty kwalifikowane określone w programie; • realizacja przedsięwzięcia nie będzie zakończona przed dniem złożenia wniosku o pożyczkę wraz z dotacją; • okres realizacji przedsięwzięcia i wypłaty dofinansowania będą zgodne z programem priorytetowym.		

9. Postanowienia dodatkowe

1. NFOŚiGW udostępni WFOŚiGW środki na udzielanie kredytów i dotacji, przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć, o których mowa w ust.7.5.
2. Wnioski beneficjentów końcowych rozpatrywane są przez WFOŚiGW, w trybie ciągłym, według kolejności wpływu, zgodnie z warunkami określonymi w umowie zawartej między WFOŚiGW a NFOŚiGW.

3. Z wnioskiem o pożyczkę wraz z dotacją beneficjent końcowy składa:

1) ocenę energetyczną budynku przed realizacją przedsięwzięcia wykonana przez wskazanego przez NFOŚiGW konsultanta, zgodnie z procedurą określoną w załączniku „Wymagania techniczne";
2) dokumenty potwierdzające prawo własności do jednorodzinnego budynku mieszkalnego mającego być przedmiotem prac remontowych zgodnie z programem;
3) dokumenty służące do oceny dopuszczalności pomocy de minimis – w przypadku, gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną;
4) inne dokumenty wymagane przez WFOŚiGW.

4. Warunkiem wypłaty dofinansowania będzie przedłożenie przez beneficjenta końcowego umowy z wybranym wykonawcą / wybranymi wykonawcami, zawierającej m.in.:

1) zobowiązanie do wykonania prac zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zaleceniami producentów urządzeń,
2) potwierdzenie przez wykonawcę spełnienia wszystkich wymagań programu priorytetowego,
3) odpowiedzialność wykonawcy z tytułu rękojmi w okresie 3 lat od daty zrealizowania przedsięwzięcia.

5. Pożyczka oraz dotacja, z zastrzeżeniem pkt. 7, wypłacana jest przez WFOŚiGW ze środków NFOŚiGW, po przedstawieniu przez beneficjenta końcowego faktur lub imiennych zewnętrznych dokumentów księgowych dotyczących kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

6. Po zrealizowaniu przedsięwzięcia beneficjent końcowy składa w WFOŚiGW dokumenty potwierdzające osiągnięcie efektu rzeczowego:

1) dokumenty potwierdzające końcowy odbiór przedsięwzięcia i poniesienie kosztów kwalifikowanych;
2) ocenę energetyczną budynku po realizacji przedsięwzięcia wykonaną przez wskazanego przez NFOŚiGW konsultanta, we wskazanych przypadkach i zgodnie z procedurą określoną w załączniku „Wymagania techniczne".

7. Kwota 20% wnioskowanej dotacji wypłacona jest przez WFOŚiGW ze środków NFOŚiGW, po zrealizowaniu przedsięwzięcia oraz osiągnięciu efektu ekologicznego, równoważnego z efektem rzeczowym.

8. Efekty rzeczowe i ekologiczne, osiągnięte w związku z realizacją przedsięwzięć, są ewidencjonowane przez NFOŚiGW, na podstawie informacji przekazywanych przez WFOŚiGW.

9. NFOŚiGW może dokonać kontroli przedsięwzięć samodzielnie lub poprzez podmioty zewnętrzne.

10. Realizacja przedsięwzięć odbywa się z uwzględnieniem wytycznych NFOŚiGW określonych w załączniku „Wymagania techniczne", który zostanie zamieszczony na stronie internetowej www.nfosigw.gov.pl nie później niż w dniu ogłoszenia naboru dla WFOŚiGW.

Załącznik do programu

Wymagania techniczne

I. Wymagania techniczne dla wyrobów budowlanych, urządzeń i wykonywanych robót.

1. Ogólne wymagania techniczne dla wyrobów budowlanych, urządzeń i wykonywanych robót

- Wyroby budowlane i urządzenia muszą:
  - być fabrycznie nowe,
  - być dopuszczone do obrotu handlowego,
  - posiadać deklaracje zgodności urządzeń z przepisami z zakresu bezpieczeństwa produktu (oznaczenia „CE" lub „B"),
  - urządzenia muszą posiadać instrukcję obsługi i użytkowania w języku polskim.
- Następujące wyroby budowlane muszą posiadać gwarancję producenta na co najmniej 5 lat od daty zakupu:
  - okna,
  - drzwi zewnętrzne,
  - bramy garażowe,
  - pokrycia dachowe.
- Następujące urządzenia muszą posiadać gwarancję producenta na co najmniej 5 lat od daty uruchomienia instalacji:
  - kotły kondensacyjne,
  - węzły cieplne,
  - kotły na biomasę,
  - pompy ciepła,
  - kolektory słoneczne,
  - centrale wentylacyjne.
- W przypadku gdy wymagane są prace innego typu przed termomodernizacją: np. wyburzenia, naprawa fundamentów, położenie izolacji przeciwwilgociowej, powinny one zostać wykonane przed realizacją zadań przewidzianych w programie i nie stanowią kosztów kwalifikowanych.
- Przed termomodernizacją budynku (najlepiej w roku ją poprzedzającym) należy przeprowadzić oględziny budynku pod kątem występowania siedlisk ptaków i nietoperzy. W przypadku ich stwierdzenia należy wystąpić do właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska z wnioskiem o wydanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną. Po uzyskaniu decyzji zezwalającej należy, najlepiej jeszcze przed okresem lęgowym, zabezpieczyć potencjalne miejsca lęgowe. Prowadząc prace remontowe należy wypełnić warunki wskazane w decyzji regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Niszczenie siedlisk dzikich zwierząt będących pod ochroną jest zakazane.

  Prace z zakresu termomodernizacji obiektów budowlanych muszą być prowadzone zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r., poz. 1348). Prace należy wykonywać w szczególności z uwzględnieniem potrzeb i biologii ptaków i nietoperzy,

które często wykorzystują do schronienia lub gniazdowania elementy budynków (np.: szczeliny miedzy płytami, przestrzenie pod parapetami, otwory wentylacyjne, stropodachy). • Definicję jednorodzinnego budynku mieszkalnego określoną w ust. 7.4 programu spełniają budynki, w których wydzielono nie więcej niż dwa lokale mieszkalne, jednak udział powierzchni całego budynku wykorzystywanej na cele mieszkaniowe musi być nie mniejszy niż 50% jego powierzchni całkowitej.

2. Szczegółowe wymagania techniczne dla wyrobów budowlanych, urządzeń i wykonywanych robót

Grupa I. Prace termoizolacyjne, Element 1, 2, 3 i 4
• Wykorzystywane wyroby budowlane muszą posiadać deklarację zgodności wyrobu z dokumentem odniesienia lub aprobatą techniczną. • W przypadku stosowania systemów ociepleń (zestaw wyrobów objętych jednym dokumentem odniesienia) montaż zestawu jest dopuszczalny tylko w kompletnym zestawie. • Ocieplenie ścian zewnętrznych musi obejmować wszystkie ściany, które nie spełniają minimalnego wymagania określonego w Tabeli 4 programu. • Wymiana okien musi obejmować wszystkie okna, które nie spełniają minimalnego wymagania określonego w Tabeli 4 programu (nie dotyczy okien dachowych). • Koszt wymiany okien dachowych jest wliczany do kosztu kwalifikowanego ocieplenia dachu. • Stolarka okienna i drzwiowa powinna być montowana z wykorzystaniem poniższych zasad „ciepłego montażu”, o ile istnieją możliwości techniczne: ➢ osadzenie okien i drzwi w warstwie ocieplenia, ➢ uszczelnienie z wykorzystaniem taśmy, folii paroszczelnej od strony wnętrza domu i paroprzepuszczalnej po stronie zewnętrznej. • Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania: ➢ usunięcie i utylizacja starego ocieplenia, tynku, pokrycia dachowego, azbestu, demontaż zastępowanych okien, drzwi zewnętrznych, bramy garażowej, ➢ zakup wyrobów budowlanych i wykonanie prac związanych z ociepleniem przegród (ścian, stropów, dachu, podłogi), ➢ zakup wyrobów budowlanych i wykonanie prac związanych z warstwą elewacyjną budynku, ➢ zakup i montaż parapetów zewnętrznych, ➢ zakup wyrobów budowlanych i wykonanie prac związanych z pokryciem dachu, ➢ zakup i montaż stolarki okiennej, drzwi zewnętrznych i bramy garażowej.
Grupa II, Element 5. Instalacja wentylacji mechanicznej
• Układ wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła musi spełniać następujące wymagania: ➢ graniczna sprawność temperaturowa odzysku ciepła dla centrali wentylacyjnej ≥ 85%, osiągnięta przynajmniej w jednym z zakresów pomiarowych zgodnie z normą PN-EN 308 „Wymienniki ciepła - Procedury badawcze wyznaczania wydajności urządzeń do odzyskiwania ciepła w układzie powietrze-powietrze i powietrze-gazy spalinowe”,

- maksymalna wartość współczynnika nakładu energii elektrycznej ≤ 0,50 Wh/m^3,
- wyposażenie w układ automatyki sterującej umożliwiającej dostosowanie wydajności do aktualnych potrzeb, za pomocą panelu w strefie mieszkalnej.

- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła,
  - zakup automatyki sterującej,
  - zakup i montaż zewnętrznego wymiennika ciepła, np.: gruntowego,
  - wykonanie próby szczelności budynku.

Grupa II, Element 6. Instalacja wewnętrzna ogrzewania i ciepłej wody użytkowej

- Wymagania dla izolacji termicznej rurociągów i armatury są zgodne z wymogami określonymi w Prawie budowlanym.
- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - zakup i montaż zaworów termostatycznych wraz z głowicami,
  - izolacja termiczna przewodów centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej,
  - zakup i montaż automatyki pogodowej i pokojowej,
  - zakup i montaż zaworów podpionowych,
  - wymiana grzejników,
  - zastosowanie wodnego ogrzewania płaszczyznowego (podłogowe lub ścienne).

Grupa III, Element 7. Instalacja kotła kondensacyjnego

- Kotły muszą posiadać nominalną sprawność przemiany energetycznej (w odniesieniu do ciepła spalania) co najmniej 102%.
- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - demontaż i likwidacja zastępowanego źródła ciepła,
  - zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji dostosowanej do współpracy z instalacjami odbiorczymi w budynku,
  - zakup i montaż urządzeń do magazynowania ciepła (w tym zasobniki ciepła),
  - wykonanie lub modernizacja przyłącza gazowego na terenie i w obiekcie beneficjenta,
  - wykonanie lub modernizacja przewodów kominowych dostosowanych do kotłów kondensacyjnych,
  - inne roboty budowlane w obrębie pomieszczenia źródła ciepła niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania źródła ciepła lub wymagane przepisami, zgodnie z dokumentacją projektową.

Grupa III, Element 8. Instalacja węzła cieplnego

- Węzeł cieplny musi wykorzystywać czynnik grzewczy z sieci ciepłowniczej.
- Węzeł cieplny musi posiadać nominalną sprawność wymiany energetycznej co najmniej 98%.
- W przypadku dostępności ciepła sieciowego, nie dopuszcza się stosowania innego źródła ciepła.
- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - demontaż i likwidacja zastępowanego źródła ciepła,

- zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji dostosowanej do współpracy z instalacjami odbiorczymi w budynku,
- wykonanie lub modernizacja przyłącza do sieci ciepłowniczej w obiekcie (w tym również w celu odłączenia budynku od węzła grupowego),
- inne roboty budowlane w obrębie pomieszczenia źródła ciepła niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania źródła ciepła lub wymagane przepisami, zgodnie z dokumentacją projektową.

Grupa III, Element 9. Instalacja kotła na biomasę

- Wymagana technologia – kotły z automatycznym zasilaniem w paliwo, nie posiadające dodatkowego rusztu, dedykowane wyłącznie do spalania określonego rodzaju biomasy (ma to wynikać z dokumentacji kotła).
- Dopuszczalny rodzaj paliwa - biomasa pochodzenia leśnego i rolniczego, tj. różne formy drewna niepełnowartościowego, które nie spełnia wymagań jakościowych wymienionych w normach określających wymagania i badania dla drewna wielkowymiarowego liściastego, drewna wielkowymiarowego iglastego oraz drewna średniowymiarowego dla grup oznaczonych jako S1, S2, S3 oraz nie będąca materiałem drzewnym powstałym w wyniku celowego rozdrobnienia tego drewna, różne formy słomy, traw i roślin energetycznych, niepełnowartościowe ziarna zbóż.
- Kotły muszą posiadać certyfikat zgodności z normą PN-EN 303-5 „Kotły grzewcze. Część 5: Kotły grzewcze na paliwa stałe z ręcznym i automatycznym zasypem paliwa o mocy nominalnej do 500 kW - Terminologia, wymagania, badania i oznakowanie", wydany przez właściwą akredytowaną jednostkę certyfikującą i spełniać wymagania klasy 5 określone w tej normie. Data potwierdzenia zgodności z wymaganą normą nie może być wcześniejsza niż 5 lat licząc od daty złożenia wniosku o dofinansowanie.
- Kotły muszą posiadać nominalną sprawność przemiany energetycznej (w odniesieniu do ciepła spalania) co najmniej 85%.
- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - demontaż i likwidacja zastępowanego źródła ciepła,
  - zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji dostosowanej do współpracy z instalacjami odbiorczymi w budynku,
  - zakup układów oczyszczania spalin (o ile są wymagane),
  - wykonanie układów podawania paliwa,
  - zakup i montaż urządzeń do magazynowania paliwa (silosy, pomieszczenia przykotłowe),
  - zakup i montaż urządzeń do magazynowania ciepła (w tym zasobniki ciepła),
  - inne roboty budowlane w obrębie pomieszczenia źródła ciepła niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania źródła ciepła lub wymagane przepisami, zgodnie z dokumentacją projektową.

Wykonawca instalacji źródła ciepła opalanego biomasą musi posiadać ważny odpowiedni certyfikat instalatora wystawiony przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

Grupa III, Element 10 i 11. Instalacja pompy ciepła

- Instalacja centralnego ogrzewania współpracująca z pompą ciepła musi być niskotemperaturowa (maksymalna temperatura zasilania 55°C dla temperatury pomieszczenia 20°C).

- Dla pomp ciepła typu powietrze/woda źródłem energii może być tylko powietrze atmosferyczne, tj. powietrze zewnętrzne.
- Pompy ciepła muszą posiadać następujące wartości współczynników efektywności COP:

Typ pompy ciepła	**Punkt pracy**	**Minimalny COP dla elektrycznej pompy**	**Minimalny COP dla gazowej pompy**
powietrze/woda	A2W35	3,1	1,36
solanka/woda	B0W35	4,3	1,89
woda/woda	W10W35	5,1	2,24
bezpośrednie odparowanie w gruncie/woda	E4W35	4,3	1,89
powietrze/woda przeznaczona wyłącznie do c.w.u.	A15/W10-55	2,9	1,27

- Pompy ciepła muszą posiadać certyfikat lub raport z badań potwierdzający wartość współczynnika COP zmierzonego zgodnie z jedną z norm:
  - PN-EN 14511 „Klimatyzatory, ziębiarki cieczy i pompy ciepła ze sprężarkami o napędzie elektrycznym, do grzania i ziębienia” lub
  - PN-EN 12309 „Urządzenia klimatyzacyjne absorpcyjne i adsorpcyjne i/lub wyposażone w pompy ciepła, zasilane gazem, o obciążeniu cieplnym nieprzekraczającym 70 kW” lub
  - PN-EN 16147 „Pompy ciepła ze sprężarkami o napędzie elektrycznym - Badanie i wymagania dotyczące oznakowania zespołów do ogrzewania pomieszczeń i ciepłej wody użytkowej” lub
  - PN-EN 15879-1 „Badanie i charakterystyki pomp ciepła ze sprężarkami o napędzie elektrycznym, z gruntem jako dolnym źródłem ciepła, do ogrzewania i/lub chłodzenia pomieszczeń - Część 1: Pompy ciepła grunt-woda”,

  wydany przez właściwą akredytowaną jednostkę certyfikującą lub właściwe akredytowane laboratorium badawcze. Za jeden z równoważnych systemów certyfikacji uznaje się certyfikat międzynarodowego znaku jakości EHPA Q. Data wystawienia certyfikatu lub raportu z badań nie może być wcześniejsza niż 5 lat licząc od daty złożenia wniosku o dofinansowanie.
- Układ musi być tak zaprojektowany, aby sezonowy wskaźnik efektywności energetycznej SCOP, liczony zgodnie z normą PN-EN 14825 „Klimatyzatory, ziębiarki cieczy i pompy ciepła, ze sprężarkami o napędzie elektrycznym, do ogrzewania i chłodzenia” (dla pomp o napędzie elektrycznym) lub PN-EN 12309-2 „Urządzenia klimatyzacyjne absorpcyjne i adsorpcyjne i/lub wyposażone w pompy ciepła, zasilane gazem, o obciążeniu cieplnym nieprzekraczającym 70 kW - Część 2: Racjonalne zużycie energii” (dla pomp zasilanych gazem) wynosił:
  - dla pomp ciepła typu powietrze/woda dla potrzeb c.o. i c.w.u., zasilanych energią elektryczną: SCOP≥3.3,
  - dla pozostałych pomp ciepła dla potrzeb c.o. i c.w.u., zasilanych energią elektryczną: SCOP≥3.8,
  - dla pomp ciepła zasilanych ciepłem: SCOP≥1.25.

Osiągnięcie wymaganej wartości SCOP musi być potwierdzone obliczeniami lub komputerowymi programami symulacyjnymi.

- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - demontaż i likwidacja zastępowanego źródła ciepła,
  - zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji dostosowanej do współpracy z instalacjami odbiorczymi w budynku,
  - wykonanie dolnego źródła ciepła wraz z pracami odtworzeniowymi,
  - modernizacja przyłącza energetycznego lub gazowego,
  - zakup i montaż urządzeń do magazynowania ciepła (w tym zasobniki ciepła),
  - inne roboty budowlane w obrębie pomieszczenia źródła ciepła niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania źródła ciepła lub wymagane przepisami, zgodnie z dokumentacją projektową.
- Wykonawca instalacji pompy ciepła musi posiadać ważny odpowiedni certyfikat instalatora wystawiony przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

Grupa III, Element 12. Instalacja kolektorów słonecznych

- Parametry projektowanej instalacji (powierzchnia kolektorów, pojemność zbiornika) muszą być potwierdzone za pomocą obliczeń lub komputerowych programów symulacyjnych.
- Instalacja ma służyć do ogrzewania wody użytkowej albo do ogrzewania wody użytkowej i wspomagania zasilania w energię innych odbiorników ciepła (w tym wspomagania centralnego ogrzewania).
- Kolektory słoneczne muszą posiadać:
  - certyfikat zgodności z normą PN-EN 12975-1 „Słoneczne systemy grzewcze i ich elementy – kolektory słoneczne – Cześć 1: Wymagania ogólne” wraz ze sprawozdaniem z badań kolektorów przeprowadzonym zgodnie z normą PN-EN 12975-2 „Słoneczne systemy grzewcze i ich elementy - kolektory słoneczne - Część 2: Metody badań” lub PN-EN ISO 9806 „Energia słoneczna - Słoneczne kolektory grzewcze - Metody badań” lub
  - europejski znak jakości „Solar Keymark”,

  nadane przez właściwą akredytowaną jednostkę certyfikującą. Data potwierdzenia zgodności z wymaganą normą lub nadania znaku nie może być wcześniejsza niż 5 lat licząc od daty złożenia wniosku o dofinansowanie.
- Zakres kosztów kwalifikowanych do dofinansowania:
  - zakup, montaż i uruchomienie kompletnej instalacji dostosowanej do współpracy z instalacjami odbiorczymi w budynku,
  - zakup i montaż urządzeń do magazynowania ciepła (w tym zasobniki ciepła),
  - roboty budowlane konieczne do zamontowania instalacji na budynku mieszkalnym lub obok budynku.
- Wykonawca instalacji kolektorów słonecznych musi posiadać ważny odpowiedni certyfikat instalatora wystawiony przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego.

II. Wymagania dla ocen energetycznych i dokumentacji projektowej

1. Uprawnienia wymagane od konsultantów sporządzających oceny energetyczne

Konsultantem uprawnionym do wykonywania ocen energetycznych wykonywanych przed (Ocena 1) i po (Ocena 2) realizacji przedsięwzięcia może być każda osoba, która spełnia co najmniej jedno z następujących wymagań:

a) posiada uprawnienia budowlane do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w specjalnościach: architektonicznej, konstrukcyjno-budowlanej lub instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych (potwierdzone wpisem na listę Izby Architektów RP lub Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa) lub

b) posiada odpowiednie kwalifikacje potwierdzone obecnością na jednej z powszechnie dostępnych list ekspertów, wskazanych na stronach internetowych NFOŚiGW.

Potwierdzenie spełnienia wymagań i znajomości programu wraz z wskazaniem numeru na liście lub numeru uprawnień musi zostać umieszczone na karcie oceny energetycznej podpisanej przez konsultanta.

2. Wymagania dla oceny energetycznej budynku przed realizacją przedsięwzięcia

Przed realizacją przedsięwzięcia każdy budynek wymaga oceny technicznej stanu istniejącego (Ocena 1), zgodnie ze wzorem udostępnionym na stronach internetowych NFOŚiGW (Załącznik Ocena 1). Ocena wykonywana jest tylko raz dla danego budynku, niezależnie od liczby wniosków o dofinansowanie składanych w ramach programu i stanowi wskazanie drogi dojścia do wysokiego standardu energetycznego budynku. Nie ma obowiązku modernizacji wszystkich elementów wymienionych w ocenie. Dopuszcza się też etapową realizację zadań w ramach odrębnych wniosków.

Na podstawie tej oceny inwestor wybiera elementy, które zostaną zrealizowane w ramach planowanego przedsięwzięcia i wskazuje je we wniosku o dofinansowanie, z zastrzeżeniem zachowania kolejności prac określonej w programie priorytetowym.

Ocena 1 jest wykonywana przez konsultanta wybranego przez inwestora. Celem sporządzenia oceny konsultant wykonuje następujące czynności:

- sporządza skrócony opisu budynku, jego konstrukcji, przegród, instalacji i źródeł ciepła wraz z odniesieniem do minimalnych wymagań technicznych wskazanych w Tabeli 4 programu,
- analizuje stan fundamentów, izolacji przeciwwilgociowej, zagrzybienia, możliwości doklejenia kolejnej warstwy ocieplenia (w przypadkach termomodernizacji budynku już ocieplonego),
- sporządza dokumentację fotograficzną elementów budynku (maksimum 12 czytelnych i opisanych zdjęć):
  - po jednym zdjęciu każdej elewacji, na której będą widoczne wszystkie okna,
  - jedno zdjęcie poddasza od środka (jeśli dotyczy),
  - jedno zdjęcie stropu nad piwnicą (jeśli dotyczy),
  - zdjęcie obecnego źródła ciepła (np.: kotła, węzła c.o.),
- oblicza powierzchnię wszystkich przegród zewnętrznych oraz stolarki otworowej, zgodnie z poniższymi zasadami:

Przedmiot	**Sposób obliczania powierzchni przegród (bez uwzględnienia ocieplenia):**
Ściany zewnętrzne	Powierzchnię ścian należy liczyć z wyłączeniem powierzchni otworów okiennych, drzwiowych, bramy garażowej, bez glifów. Należy podać powierzchnię ściany, która po ociepleniu będzie spełniać standard programu. *wymagany załącznik do oceny: szkic każdej z elewacji z podaniem wymiarów tej elewacji i otworów okiennych. Preferowana skala 1:100 bądź 1:50.*
Dach / stropodach	Powierzchnię dachu należy liczyć jako poziomy rzut powierzchni dachu, ograniczonej szerokościami ścian elewacji (np.: w przypadku gdy budynek ma 4 elewacje po 10 m szerokości, powierzchnia dachu wyniesie 100 m2), bez uwzględnienia: spadków połaci dachu, okapów, okien dachowych, kominów itp. *wymagany załącznik do oceny: szkic (rzut) z podaniem wymiarów zewnętrznych. Preferowana skala 1:100 bądź 1:50.*
Podłoga na gruncie / strop nad piwnicą	W przypadku podłogi na gruncie: powierzchnia parteru, w przypadku stropu nad piwnicą, powierzchnia stropu, z wyłączeniem np. klatki schodowej itp, które po ociepleniu będą spełniać standard programu. *wymagany załącznik do oceny: szkic parteru lub piwnicy. Preferowana skala 1:100 bądź 1:50.*
Okna, drzwi zewnętrzne, bramy garażowe	Powierzchnię liczymy jako powierzchnia otworów zewnętrznych w murze. Należy podać powierzchnię tylko tych otworów, które po wymianie okien będą spełniać standard programu. *wymagany załącznik do oceny: szkic lub zestawienie stolarki okiennej, drzwi zewnętrznych, bramy garażowej z podaniem ilości okien i parametrów zgodnych z programem RYŚ.*
Uwaga: ww. dane są niezbędne jedynie do określenia maksymalnych kosztów planowanej inwestycji. Rozliczenie umowy będzie na podstawie faktycznie wykonanych prac do wysokości maksymalnego kosztu planowanej inwestycji.	

- wskazuje konieczny zakresu prac termoizolacyjnych dla elementów budynku niespełniających wymagań minimalnych, w celu osiągnięcia wymaganego standardu określonego w Tabeli 4 programu (m.in. grubość izolacji i sposób jej wykonania),
- wskazuje zakres wszystkich koniecznych prac wraz z szacowanym kosztem i spodziewanymi oszczędnościami energetycznymi i finansowymi.

Koszt Oceny 1 ponosi inwestor, a po podpisaniu umowy o dofinansowanie przedsięwzięcia zgodnego z wykonaną oceną, otrzymuje zwrot kosztów do wysokości określonej w Tabeli 1 programu.

Ocena energetyczna wraz z dokumentacją fotograficzną i szkicami przegród jest własnością inwestora i stanowi załącznik do wniosku o dofinansowanie.

3. Wymagania dla dokumentacji projektowej

Dokumentacja projektowa jest wymagana w przypadku realizacji w ramach przedsięwzięcia następujących elementów określonych w Tabeli 2 programu:

- Element 2. Ocieplenie dachu / stropodachu nad ogrzewanymi pomieszczeniami – dokumentację projektową należy sporządzić tylko w przypadku, gdy zakres prac obejmuje również wymianę konstrukcji dachu lub pokrycia dachowego, co bezpośrednio wynika z konieczności wprowadzenia dodatkowych warstw izolacyjnych,
- Element 5. Instalacja wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła - dokumentację projektową należy sporządzić w każdym przypadku,
- Element 6. Instalacja wewnętrzna ogrzewania i ciepłej wody użytkowej oraz wszystkie elementy z Grupy III Wymiana źródła ciepła, zastosowanie odnawialnych źródeł energii – należy sporządzić dokumentację modernizacji instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej z analizą doradczo-projektową wymiany źródła ciepła i możliwości zastosowania OZE.

Dokumentacja projektowa, o której mowa w Tabeli 1 programu, może być wykonana przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane do projektowania w odpowiedniej specjalności, o których jest mowa w art. 14 ust. 1 (architektoniczna, konstrukcyjno-budowlana, instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych) ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane (tekst jedn. Dz. U. 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.) lub w przypadku instalacji odnawialnych źródeł energii ważny certyfikat wystawiony przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego odpowiednio w zakresie danego rodzaju urządzeń.

Dokumentacja projektowa musi być zgodna z ogólnymi przepisami Prawa Budowlanego, a w szczególności z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego, z uwzględnieniem zapisów programu priorytetowego.

Moc cieplna instalacji ogrzewczej ma być zaprojektowana w sposób zapewniający całkowite wykorzystanie ciepła wyprodukowanego w instalacji. Obliczenia prowadzące do określenia zapotrzebowania budynku na ciepło należy wykonać według normy PN-EN 12831 „Instalacje ogrzewcze w budynkach - Metoda obliczania projektowego obciążenia cieplnego”.

Dokumentacja projektowa musi zawierać oświadczenie projektanta potwierdzające, że jej treść i zakres są zgodne z wymaganiami określonymi w załączniku „Wymagania techniczne” do programu oraz z Oceną 1.

Koszt dokumentacji projektowej stanowi koszt kwalifikowany do wysokości określonej w Tabeli 1 programu, pod warunkiem że prace będące przedmiotem dokumentacji zostaną zrealizowane w ramach złożonego wniosku o dofinansowanie przedsięwzięcia.

4. Wymagania dla oceny energetycznej budynku po realizacji przedsięwzięcia

Po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia, w celu jego rozliczenia Beneficjent jest zobowiązany do przedstawienia następujących dokumentów:

a) protokół końcowego odbioru przedsięwzięcia,
b) kopie faktur (lub innych imiennych zewnętrznych dokumentów księgowych) zawierające szczegółową specyfikację dokonanych zakupów lub wykonanych prac wchodzących w zakres kosztów kwalifikowanych (w treści faktury lub w załączniku),
c) zestawienie prac wraz z obmiarami, informacją o zastosowanych materiałach izolacyjnych, stolarce otworowej, centrali wentylacyjnej, urządzeniach grzewczych, listą sprawdzającą zgodność z programem oraz przyporządkowaniem faktur do poszczególnych elementów, zależnie od zakresu prac, sporządzone przez wykonawcę / wykonawców, wg wzoru udostępnionego na stronach internetowych NFOŚiGW (załącznik Zestawienie prac),

d) ocena energetyczna po realizacji przedsięwzięcia (Ocena 2) – jeśli dotyczy.

Ocena energetyczna po realizacji przedsięwzięcia (Ocena 2) jest wymagana jeżeli:

- realizacja dofinansowywanego przedsięwzięcia wymagała sporządzenia dokumentacji projektowej,
- w trakcie realizacji przedsięwzięcia wprowadzono zmiany mające wpływ na wysokość obliczonego w Ocenie 1 i wskazanego we wniosku o dofinansowanie zapotrzebowania budynku na energie końcową.

Ocenę sporządza konsultant na zlecenie Beneficjenta, zgodnie ze wzorem udostępnionym na stronie internetowej NFOŚiGW (załącznik Ocena 2). Beneficjent przekazuje konsultantowi dokumenty wymienione w pkt a) – c), Ocenę 1, dokumentację projektową oraz kopię wniosku o dofinansowanie.

Koszt Oceny 2 jest kwalifikowany i zostanie sfinansowany z dotacji, do wysokości określonej w Tabeli 1 programu.

W ramach Oceny 2 konsultant na podstawie otrzymanych od Beneficjenta dokumentów oraz dokonanej wizji lokalnej:

- porównuje zestawienie prac ze stanem faktycznym, wnioskiem o dofinansowanie, Oceną 1 i dokumentacją projektową,
- potwierdza zgodność dokumentacji projektowej z wymaganiami określonymi w załączniku „Wymagania techniczne”, w szczególności dotyczące jej zakresu i uprawnień projektanta,
- potwierdza brak negatywnego wpływu zmian wprowadzonych w trakcie realizacji przedsięwzięcia na wysokość obliczonego w Ocenie 1 i wskazanego we wniosku o dofinansowanie zapotrzebowania budynku na energie końcową,
- wykonuje dokumentację fotograficznej zmodernizowanych elementów budynku (maksimum 12 czytelnych i opisanych zdjęć):
  - po jednym zdjęciu każdej elewacji, na której będą widoczne wszystkie okna,
  - jedno zdjęcie poddasza od środka (jeśli dotyczy),
  - jedno zdjęcie stropu nad piwnicą (jeśli dotyczy),
  - zdjęcie zainstalowanej centrali wentylacyjnej,
  - zdjęcie wymienionego źródła ciepła,
- sporządza dokument wymieniony w pkt d) powyżej, potwierdzający spełnienie założeń projektowych i wymagań programu.